

Framvegis stór húsaneyð í Føroyum!

Samfelagið eigur at útvega bílig og byggiklár grundstykki

Land og kommunur eiga í nógv størri mun enn higartil at átaka sær uppgávuna at fáa til vega nóg mikið av bíligum og byggiklárum grundstykkjum um alt landið. Grunnur skal stuðla kommunum við láni og studningi

Stór húsaneyð

Í viðmerkingunum sigur javnaðarflokkurin:

»Hóast ymisk skilagóð tiltøk frá almennari síðu til tess at bota um trotið á sethúsum og íbúðum, er framvegis stór húsaneyð í Føroyum, serstakliga í teimum størru býunum og byggidunum í landinum.

Nógv orsakir er til hesa húsaneyð, eitt nú tann ógvuliga sterka centralisering, sum er farin fram tey seinastu 25 árin, sum hevur gjørt, at kommunalir myndugleikar illa hava kunnað fylgt við í útstykkjngum av byggigrundum í mun til tørvin.

Av øðrum orsøkum kann verða vist á ymisk brek við sjálvari figgingarskipanini fyri byggibúning og sethúabygging.

Sum figgingin av sethúsum er skipað í dag, so fyrirtreytar hon, at tann, sum skal byggja, sjálvur eigur grundstykki, áðrenn

hann fer til tann almenna og teir privatu lástovnar. Hjá teimum, sum frammanundan hava ongað sær grundstykki, er vanliga ikki torført at fáa figging til sjálva byggingina. Hóast henda figging er tung hjá lántakaranum at lyfta, so er hon tó vanliga soleiðis háttáð, athann, ið byggir, fær tað mesta lídugt. Tey flestu fáa øll húsin lídug — onnur so mikið, at tey fáa verið inni, til tey sjálv hava smíðað lídugt, ella til lánsmeiguleikarnir batna.

Øðrvi er við teimum mongu, sum einki grundstykki eiga, men fegin vilja byggja sær sethús ella hava eina líkandi íbúð at flyta í.

Hesi fólk hava ofta skrivað seg upp bæði hjá kommunu og hjá privatu jarðeigarum í tí vón einaferð at verða so heppin at fáa byggigrund.

Prisurin á hesum stykkjum, kommunalum sum privatum, er støðugt hækkanði, hóast komm-

unurnar hava gjørt eitt stórt arbeiði fyri at halda prisinum niðri. Í einari kommunalari útstykkjing: hovuðsstaðnum liggur prisurin um 120-130 kr. fyri m², og sum kunnugt er hann munandi hægri í teimum privatu útstykkjngum. Hetta merkir, at eitt vanligt grundstykki nú kostar millum 140.000 og 250.000 kr.

Av hesum fylgir aftur, at bert hetta at fáa byggigrund til vega er vorðið eitt ógvuliga tungt tak hjá tí, sum ætlar sær at byggja. Mong noyðast sostatt at spara upp í árváir fyri at kunna keypa stykkið. Onnur noyðast at taka stór lán til at gjalda grundstykkið við og eru sostatt longu bundin av stórarri skuld, áðrenn spakin verður settur í jörðina. Uppaftur onnur hava als ongan meiguleika at onga sær grundstykki, antin tí, at tey ikki fáa lán til grundstykkjakeyp ella tí, at tey yvirhøvur ikki kunnu fáa hendur á einum

stykki. Sostatt hongur húsaneyðin óloysiliga saman við spurninginum um útstykkjingar og útboð av grundstykkjum. Tað er trotið á grundstykkjum til ein yvirkomiligan pris, sum nú tykist at vera fløskuhálsurin í allari sethúsa- og íbúðarbygging í Føroyum.

Hetta álvarsama trot á bíligum og byggiklárum grundstykkjum metir javnaðarflokkurin sum eitt felagsmál, ið bert kann verða loyst sum ein samfelagsuppgáva. Tískil mælir javnaðarflokkurin við fyriliggjandi uppskoti til, at tað almenna, t.v.s. land og kommunur í nógv størri mun enn higartil átaka sær uppgávuna at fáa til vega nóg mikið av bíligum, byggiklárum grundstykkjum um alt landið.

Tað er Javnaðarfloksins meting, at kommunali lánsgrunnurin, stovnstur við lóg nr. 38 frá 26. apríl 1974, ikki røkkur til at gerða tørvin á grundstykkjum, og tí mælir flokkurin til at seta á stovn ein nýggjan grunn við meira viltfevnandi virkisøki og munandi størri figgingarorku. Í hesum sambandi verður í § 8 skotið upp at avtaka kommunala lánsgrunnin, og í § 2 verður skotið upp at flyta tann pening, sum er í hesum lánsgrunni yvir í nýstovnaða byggibúvgingargrunn landsins. Eisini verður skotið upp, at landskassin letur byggibúvgingargrunnin um eitt stovnsfæ upp á 30

mió. kr., og somuleiðis at inntøkan av rentuskattinum upp á ca. 10 mió. kr. um árið í framtíðini verður tilskrivað hesum grunni. Á henda hátt fáa kommunurnar sín part av einum skatti, ið annars allur er farin í landskassan.

Sum tað framgongur av lógaruppskotinum, so er ætlanin at byggibúvgingargrunnurin skal hava stýri leyst av húsalánsgrunninum, meðan umsitingin verður felags. Hetta er fyri at sleppa undan duplertari umsitng, meðan ein varðveitir eina decentralla ávirkan á grunnsins stýri í gjøgn um umboð kommununnar.

Mælt verður í lógaruppskotinum til, at lánini verða afturgoldin so hvørt grundstykkini verða seld. Tó verður skotið upp, at 1/3 av lántøkuni verður at gjalda aftur í seinasta lagi 3 ár eftir, at lánið er veitt avvarðandi kommunu, meðan alt lánið eigur at verða goldið aftur í seinasta lagi 15 ár eftir lántøku.

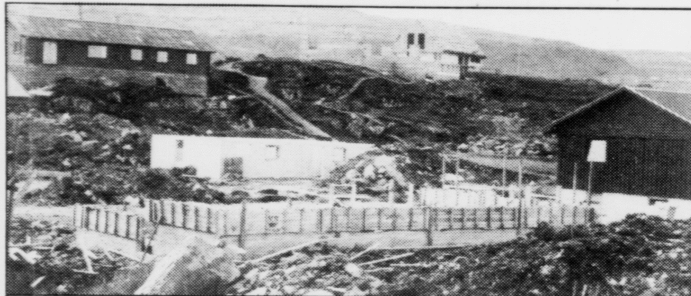
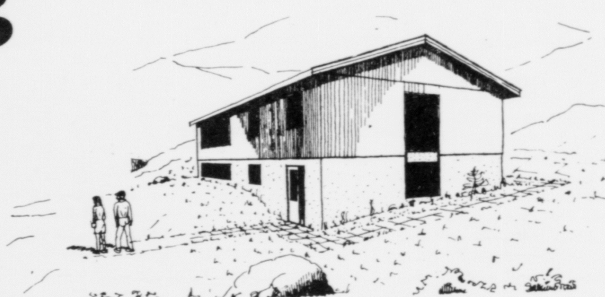
Samanumtikið kann sigast, at hovuðsendamálið við lógaruppskotið Javnaðarfloksins um ein byggibúvgingargrunn er at eggja kommunum til at fara undir munandi fleiri útstykkjingar, enn talan er um í løtuni. Við hesum uppskoti kunnu grundstykkini, um rætt verður atborið, bæði gerast nógv fleiri og upp á seg væl bíligari enn nú. Hetta skuldi sostatt gjørt tað munandi lættari at fingið byggigrundir til sethús

hjá tí einstaka, men tað skuldi eisini lætt um og styrkt hugin hjá kommunum, sosialum felagskapum og stýrinum fyri íbúðargrunnin at sett í verk bygging av íbúðum, soleiðis at eisini hesin serligi tørvur á bústaði verður nøktaður. Tað er veruleiki, at ikki øll ynskja at eiga síni egnu sethús eins og heldur ikki øll kunnu eiga síni egnu sethús. Hesi hava eisini sín rætt — ein rætt, sum tað í dag tykist ógvuliga tungt at fáa framdan.

Uppskotsstíllarin, Føroya Javnaðarflokkur, er greiður yvir, at ein ávisur vandi fyri spekulatióin er í øllum hesum, og er § 6 í lógaruppskotinum ætlað at skula forða fyri slíkari spekulatióin og øðrum meiguligum misbrúki. Meiguliga kundu heilt aðrir útvegis verið funnir til tess at byrgja fyri spekulatióin og í heila tikið fyri mongum av teimum ódæmliga fyrbrigdum, sum ofta hanga upp í øllum jarðarspurninginum, og sum ofta fylgja við tí stóra trotinum á byggilendi.

Á Føroya lögtingi, 14. mars 1984.

Jørgen Thomsen
Jóannes Dalsgaard,
Atli P. DAm,
Tóraldur Mohr Olsen,
Jákup Lindenskov,
Vilhelm Johannessen,
Hilmar Bech

Nógv hava trupult við at fáa grundstykki til hús